

1977-ben megindult az ASZINIT üzemszerű működése.

A VNTICentr a rendszerben a következő funkciókat látja el:

országosan nyilvántartja a kutató–fejlesztő tevékenységet;

mikrofilmre fényképezve kialakítja és folyamatosan gyarapítja a kutatási és fejlesztési jelentések és disszertációk országos állományát;

mikrofilmállománnyal látja el fiókjait;

mikrofilmállománnyal látja el az ágazati, a köztársasági, az ágazatközi–területi információs szerveket, de ezen kívül referátumokat is rendelkezésükre bocsát;

analitikusan feldolgozza a beérkező dokumentumokat, és létrehozza saját tájékoztató és kereső apparátusát;

állami szerveknek információkat nyújt a kutató–fejlesztő tevékenységről;

az érdeklődők számára hozzáférhetővé teszi szolgáltatásait;

információ- és kiadványcserét bonyolít le az NTMIR tagországainak hasonló rendszereivel az NTMIK útján;

módszertanilag irányítja a kutatási–fejlesztési tevékenységgel kapcsolatos információs tevékenységet.

A VNTICentr mintegy 17 ezer intézménnyel áll kapcsolatban. Ezek közül

2%	főhatóság,
40%	kutatóintézet,
10%	felsőoktatási intézmény,
25%	tervezőintézet,
20%	termelőüzem,
3%-a	pedig információs szerv.

Az ASZINIT külső kapcsolatait az 1. ábra mutatja be.

A 2. ábra az ASZINIT struktúrájáról ad tüzetes tájékoztatást, a szolgáltatásokat is beleértve.

A rendszerben használt programnyelvek – a Cobol és a Fortran – 311 programot teljesítenek. Ez kb. 1 millió utasítást tesz lehetővé a 4 megabyte kapacitású memóriában.

Kísérletek történtek a rendszer gazdasági hasznának felmérésére is. A feldolgozásban kimutatható megtakarítás évi 2,6 millió rubelt tesz ki. A párhuzamos vagy ismételt kutatások megszüntetésével – óvatos becslés szerint – évenként 15–18 millió rubelt takarít meg a rendszer a népgazdaság számára. A kutató–fejlesztő munka jobb információellátásának gazdasági kihatását felbecsülni sem lehet.

Előkészületben van az ASZINIT második kiépítése. A továbbfejlesztés céljai:

közvetlen információ-betáplálás;

multi- és távhozzáférés;

párbeszédés üzemmód bevezetése és videoterminálok rendszeresítése;

az információk tartalmi feldolgozásának integrálása;

a dokumentumok és kérések indexelésének részleges automatizálása;

a beszámolók és a disszertációk mikrofilmlapra másolása;

mágnesszalagos és mikrofilmlapos információellátás a fiókok, az ágazati és területi információs szervek számára;

szövegek és referátumok videoterminálokra történő kivetítése;

az információk mikrofilmen való közvetlen szolgáltatása;

automatizált kiadványelőkészítés;

tematikus, faktografikus és kombinált kérdésekre egységes gépi tezaurusz, illetve integrált adatbázis alapján való válaszadás;

a fontosabb kutató–fejlesztő munkák aktív információellátása;

a nemzetközi együttműködés bővítése.

/SZÜCSEV, V. V.–KAZAKOV, E. N.: Szisztéma informacii o naucsno-izszledovatel'szkih i opütno-konsztruktorszkih rabotah. = Naucsno-Tehnicosz-kaja Informacija, 1. sor. 11–12. sz. 1977. p. 34–39./

(Futala Tibor)

Új csehszlovák kormányhatározat a tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszer fejlesztésének alapelveiről

A csehszlovák szövetségi kormány 237/77. szám alatt határozatot hozott a tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszer fejlesztésének alapelveiről. A határozat 1980-ig szab irányt a rendszer fejlődésének. A döntést megelőző viták során felmerült a kérdés, hogy nem lenne-e helyes a rendszert törvénnyel megalapozni. Ezt az elgondolást azzal vetették el, hogy a törvényi szabályozás a rendszer szervezeti változásai és nem teljes kiépítettsége miatt korai lenne. Bár az elfogadott alapelveknek nincs törvényerejük, annyi mindenképpen remélhető tőlük, hogy hatásukban megteremtik a törvényi szabályozás előfeltételeit.

A határozat értelmében a tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszert a következő alapelvek szerint kell fejleszteni:

1. A szakmai információs rendszer a népgazdasági információs rendszer szerves része. A szocialista országok integrációja megköveteli, hogy a rendszer fokozatosan részévé váljék a KGST-országok tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszerének.

2. A rendszer szervezetében és funkcióiban alá van rendelve a tudományos és műszaki fejlesztésnek. Ágazati, szakterületi és speciális információs rendszerekre tagolódik. Kötelékébe tartozik a találmányi és a szabadalmi tájékoztatás is. A közgazdasági és a tervezési információs rendszerrel fokozatosan *ki kell építeni* a szoros és kölcsönös kapcsolatokat.

3. Az információfeldolgozás egyes folyamatait fokozatosan *számítógépekre kell áthelyezni*.

4. Fejleszteni kell a rendszer dokumentumbázisát és adatbázisainak színvonalát. Ennek érdekében *tökéletesíteni kell az információs feldolgozás módszereit*. A közgazdasági információs rendszer és a tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszer által feldolgozott információk között meg kell teremteni az összehasonlítás lehetőségeit. Az egyes irányítási szintek szükségleteinek megfelelően *ki kell dolgozni a tájékoztatás tartalmi köreit*.

Az alapelvek gyakorlati megvalósítására a szövetségi kormány a cseh és a szlovák kormány miniszterelnökhelyetteseit és az illetékes szövetségi szerveket (köztük elsősorban a *Műszaki és Beruházásfejlesztési Minisztériumot*) szólította fel. Ezzel párhuzamosan felkérte a *Tudományos és Műszaki Egyesületek Szövetségét* is, hogy segítse a határozat megvalósítását.

Az alapelvek megvalósítása az alábbi *tennivalókat* igényli:

a) A rendszer optimális működése érdekében folyamatosan *javítani kell az információs források beszerzését, feldolgozását és hasznosítását*. Ez egyaránt érvényes a publikált és a nem publikált, valamint a belföldi és a külföldi forrásokra. Az információs tevékenységet egységes technológiai folyamatként kell felfogni, irányítani és koordinálni. Ennek értelmében – az országos nyilvántartásokra és a tájékoztatás automatizálására támaszkodva – *kell megoldani az információs források katalogizálását, bibliográfiai és dokumentációs feldolgozását; módszer-tanilag egységesíteni kell a hierarchikusan felépülő adatbázisokat; a felhasználók szükségleteit szem előtt tartva kell tökéletesíteni és a szükségletek szerint differenciálni az analitikus-szintetikus szemletanulmányi és az értékelő-elemző tevékenységet*.

b) Mivel a tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszer Csehszlovákia szövetségi szervezete ellenére is az egyes köztársaságok rendszere marad, *tökéletesíteni kell a szervezeti és funkcionális egységet*, a szövetségi és a köztársasági irányító szervek közötti munkamegosztást. A még hiányzó intézményi láncszemek létrehozásával párhuzamosan pontosan meg kell határozni a különféle információs intézmények funkciórendszerét és együttműködését. A tudományos és szakkönyvtárak, valamint a különböző szintű információs intézmények és automatizált irányítási rendszerek kapcsolatát *javítani és egyértelművé kell tenni*. Az irányító

szerveknek gondot kell fordítaniuk *az információs szolgáltatások gazdasági hatékonyságának fokozására*.

c) A munkamegosztáson és a koordináción alapuló információs folyamatokat akként kell szabályozni, hogy *minden irányítási szint megfelelő információhoz jusson*, illetve, hogy e folyamatokon belül érvényesüljön a kutatás-fejlesztés-felhasználás ciklusához való szerves kapcsolódás. Ennek érdekében az egyes ágazatokban és szakterületeken, valamint a regionális szervekre vonatkozóan is szabályozni kell a vertikális és horizontális információs folyamatokat. Az információs intézményeket fokozatosan korszerű szervezeti keretek közé kell vonni.

d) 1977 és 1980 között meg kell oldani a kutatási jelentések, a doktori disszertációk, a szakfordítások, az újtjelentések, a hazai és a külföldi könyvek, folyóiratok, vállalati katalógusok, szabványok és szabadalmak nyilvántartásának *automatizálását*. A műszaki-gazdasági elemző munkában, a gazdasági mutatók kidolgozásában ugyancsak mind szélesebb körben kell áttérni az automatizálásra. A népgazdaság legfontosabb ágazataiban az adatbankok automatizálására is sor fog kerülni. Az automatizálás térhódítása megköveteli, hogy az ebben kiemelt szerepet játszó központi intézmények fokozzák módszertani-koordinációs és feldolgozó tevékenységüket, s azt, hogy alkalmassá váljanak a külföldi adatbázisok átvételére is. E tekintetben a szakmai információs rendszernek együtt kell fejlődnie az állami automatizált irányítási rendszerekkel.

e) A megnövekedett feladatok napirendre tűzik az *oktatás és továbbképzés reformját* is. Ennek keretében át kell szervezni mind a felsőfokú, mind a középfokú szakképzést, gondoskodni kell a felhasználók kiképzéséről mind a felsőoktatási intézményekben, mind a középiskolákban, s meg kell szervezni a rendszer tudományos kádereinek nevelését is.

f) A *nemzetközi együttműködést* mindenekelőtt az NTMIR-ben való részvétel során kell fejleszteni. Ezzel párhuzamosan a csehszlovák és a szovjet információs rendszerek kétoldalú együttműködését is tovább kell erősíteni. Az UNISIST kínálta előnyöket sem szabad mellőzni. Mindez elsősorban koordinációs és szervező munkát jelent.

A határozatot előkészítő elemzések azt mutatták, hogy a rendszer működésének további fejlesztése sokrétű feladat. Az intenzív fejlesztéshez az elvi-elméleti alapokat a tudományos-műszaki fejlődéssel kapcsolatos állami kutatási főirány keretében kell kidolgozni.

/BASL, Z. – VITKOVÁ, H.: *Usnesení vlády ČSSR č. 237/77 k „Zásadám rozvoje soustavy VTEI do roku 1980”*. = *Československa Informatika*, 19. köt. 9. sz. 1977. p. 233–236./

(Futala Tibor)